

vandkvalitet samt af forhold vedrørende plante- og dyrelivets tilstand generelt og i relation til områdets drift og anvendelse.

Såvel som grundlag for overvågningen som for tilsynet og den løbende administration af bl.a. græsningsordningen vil det være mest rationelt, at der etableres en datakoordinering via et fælles datasystem. Dette vil kunne ske med udgangspunkt i de allerede foretagne undersøgelser og registreringer. Til brug for udarbejdelsen af redegørelsen om Tøndermarsken blev der i 1986 oprettet en database samt udarbejdet oversigt og temakort. Dette arbejde vil blive videreudviklet med henblik på løsning af de nævnte opgaver.

Naturovervågningsarbejdet bør lokalemæssigt placeres i en af de offentligt ejede bygninger i området, hvorfor mulighederne for en placering på Statens Marskforsøgs-station må undersøges. Det vil i tilknytning til naturovervågningsarbejdet være indlysende, at den hidtidige, varierende forskningsvirksomhed i området ved de højere læreanstalter og statslige institutioner orienteres imod målforskning, som er relevant for driften af arealerne indenfor lovens område og for andre arealer af en lignende karakter i landet. Eksempelvis kunne denne undersøgelsesvirksomhed vedrøre:

- Produktion i vedvarende græsarealer i relation til vandstandsforhold, husdyrenes alder, tæthed og sundhedstilstand.
- Vegetationens kvalitative og kvantitative værdi i vedvarende græsarealer i relation til sammensætning og tæthed af græssende dyr.
- Det naturlige plante- og dyrelivs naturbetingede variationer samt afhængighed af græsningsstryk og vandstandsforhold m.v.
- Oprensningmetodernes og eventuel hegnings betydning for kanalers og skelgrøfters økologiske forhold.
- Områdets økonomiske, rekreative, pædagogiske og turismæssige betydning lokalt og for samfundet som helhed.

På denne baggrund og i forbindelse med marginaliserings- og naturgenopretningsinitiativer kan det vise sig hensigtsmæssigt ved et samarbejde mellem de berørte myndigheder i området at oprette et egentligt økologisk forskningscenter, hvis arbejde tillige skal koordineres med overvågnings- og informationsarbejdet.

Information

Efter anlægget af det fremskudte dige i 1981 har der været en stigende interesse i offentligheden for naturforholdene og naturbevaringsproblemerne i

Tøndermarsken og den pågældende del af Vadehavet. Fredningen af Margrethe-Kog og bevaringen ved denne lov af de ydre koge samt den nedre del af Vidå-systemet må forventes at bevirke et endnu større behov for information af publikum.

Den fremtidige informationsvirksomhed vedrørende de natur- og kulturhistoriske værdier i området må ses i sammenhæng med de eksisterende naturvejlednings- og udstillingsaktiviteter i området.

I forbindelse med etablering af Saltvandssøen i Margrethe-Kog blev der ved Vidåslusen opført en udstillingsbygning. Der er her etableret en udstilling om Vadehavets dyre- og planteliv samt økologiske og kulturhistoriske forhold. Udstillingsbygningen er bemannet med en naturvejleder, som er ansat af Skov- og Naturstyrelsen som et led i den 3-årige forsøgsordning med naturvejledere i Danmark.

Udstillingen besøges årligt af ca. 50.000 mennesker. Herudover gennemfører naturvejlederen ekskursioner, holder foredrag etc.

Kombinationen af natur- og kulturformidlingen med drift og ledelse af udstillingen giver mulighed for en god indsats til en helhedsforståelse af områdets natur og kultur.

Den selvejende institution Højer Mølle har fra 1977 etableret en udstilling i Højer Mølle om stormfloder, digebygning og den særprægede livsform, der har udviklet sig i Tøndermarsken.

Udover disse udstillinger er der en udstilling i Ungdomshøjskolen i Vester Vedsted, der fortæller om Vadehavets særpræg som naturområde og belyser den særlige livsform, der har udviklet sig i Vadehavsnaturen.

Endelig fortæller Fiskeri- og Søfartsmuseet i Esbjerg om museets arbejde med at udforske særlernes livsvilkår i Vadehavet.

Skov- og Naturstyrelsen har i en folder orienteret om disse udstillinger og har sammen med vildtforvaltningen, naturorganisationer og Vadehavssekretariatet udsendt informationsmateriale om Vadehavet, Saltvandssøen og Tøndermarsken.

Der vil i de kommende år blive gjort erfaringer med naturvejlederordningen. Styrelsen lægger vægt på at sikre oplevelsesmuligheder i og forståelse for Tøndermarsken som et enestående natur- og kulturlandskab. Naturvejlednings- og informationsvirksomhed må omfatte såvel de naturhistoriske som kulturhistoriske elementer i Tøndermarsken og lægge vægt på at anskueliggøre samspillet mellem natur og menneske, netop fordi dette samspil har været centralt for områdets udvikling og udseende.